

Remissyttrande - Starkare kommuner - med kapacitet att klara välfärdsuppdraget

Dnr KS20/53-160

Detta remissyttrande utgår från åtgärds punkterna utredningen föreslår (SOU 2020:8 s.39-42). I yttrandet berörs endast de förslag där Ekerö kommun har synpunkter.

Ekerö kommun ser positivt på ökad samverkan mellan kommuner och att skapa bättre förutsättningar för detta. Ekerö kommun är själv delaktig i olika samverkansformer så som gemensam familjerättsnämnd, brandförsvarsförbund och kommunala bolag.

Vi ser stora fördelar med författningsändringar och riktade insatser för att stötta kommuner att pröva samverkansformer inom fler områden och för att kunna ytterligare fördjupa befintlig samverkan. Utredningen har primärt formulerat sina slutsatser för små kommuner, men vi anser att det även finns vinster för den kommunala sektorn i stort att även stötta ökad samverkan mellan kommuner i de stora tillväxtregionerna.

Strukturella åtgärder

Utredningen föreslår att regeringen initierar en försöksverksamhet där kommuner får ges undantag från bestämmelser i lag, förordning eller myndighetsföreskrift med syfte att stärka kommuners kapacitet och möjliggöra anpassning av verksamhet till lokala förhållanden. Ekerö kommun ser positivt på förslaget, men vill poängtera att det är viktigt att kommunerna själva får stora möjligheter att utforma försöksverksamheten så att det är anpassat efter kommunernas verklighet och lokala förutsättningar och för att undvika statlig detaljstyrning i frågor där kommunerna har den bästa kunskapen om behoven.

Utredningen föreslår att en kommundelation inrättas inom Regeringskansliet, där kommundelationen och landshövdingarna ges i uppdrag att föra en dialog med kommuner om kapacitetsstärkande åtgärder samt sköta uppdraget om försöksverksamhet. Ekerö kommun anser att det är viktigt att kommunerna är delaktiga i delegationen, så att kommunerna själva kan framföra sina åsikter. Vi avstyrker att landshövdingarna ska representera kommunerna eller föra dialog med kommunerna, då vi menar att landshövdingarna ytterst är statliga representanter och att landshövdingarna inte kan representera kommunerna.

Statens åtaganden och statlig närvaro i hela landet

Utredningen bedömer att det är av avgörande betydelse att staten finansierar och utför sina åtaganden, följer finansieringsprincipen och är närvarande i kommunerna för att kommunerna ska ha tillräcklig kapacitet att utföra sitt uppdrag. Ekerö

kommun instämmer i utredningens bedömning. Stockholms län är en stor region med många olika kommuner. Ökad statlig närvaro i form av exempelvis ökad polisär närvaro och ökad närvaro av arbetsförmedlingen är något Ekerö kommun efterfrågar då vi ser att statens fördelning av resurser inom storstadsområdet koncentreras till de mest tätbefolkade områdena på bekostnad av mindre kommuner i regionen.

Kommunernas ekonomi

Ekerö kommun ställer sig bakom slutsatsen avseende införandet av en statsbidragsprincip motsvarande det som utredningen bedömer och vill tillföra följande. Med nuvarande former för riktade statsbidrag kräver det att betydande personalresurser har måst styras till själva förfarande med ansökan och uppföljning/redovisning på bekostnad av resurser för kärnuppdraget och den kontinuerliga ekonomi- och verksamhetsstyrning.

Statsbidragen må vara frivilliga, vilket hade varit en sak om bidragen framförallt riktade sig mot verksamhetsutveckling och specifika satsningar. Men en betydande andel av bidragen riktar sig till att kompensera upp nationella svagheter inom de grundläggande välfärdsuppdragen. Att därmed välja att inte ansöka är inte ett alternativ då betydande summor i statsbidragen är designade för att kompensera kommunerna för strukturella tillkortakommanden i systemen, inte minst inom skolområdet. Resultatet av detta är att kommunen blir tvungen att ansöka om bidragen och avdela betydande organisatoriska resurser för att administrera förfarandet, på bekostnad av kommunens kärnuppgifter.

Avseende utjämningsystemet anser Ekerö kommun att utöver en översyn av systemet och löpande förvaltning/uppföljning behöver en översyn göras avseende beräkningsgrunderna i systemet och om de är rätt utifrån dagens och framtidens kommunala förutsättningar. I övrigt anser vi att den löpande förvaltningen/uppföljningen inte delegeras till en statlig myndighet utan ska ske i samverkan mellan relevanta myndigheter och aktörer under finansdepartementets huvudmannaskap. Exempelvis att SKR eller lokala kommunföreningar t ex Storsthlm aktivt deltar i uppföljningen. Att uppdraget ges till en statlig myndighet anser vi är att kringgå det kommunala självstyrets jämbördighet med landets styre.

Ekerö anser även att översynen ska resultera i ett större statligt ansvar för att kompensera för skillnaden i de kommunala förutsättningarna. Istället för att framförallt kommunerna ska kompensera varandra för de ojämlikheter som finns inom befolkningsstruktur, arbetstillfällen, bostadsmarknaden m fl så bör compensation ske via statliga åtaganden. Ojämlikheter mellan kommunerna är ett statligt ansvar och det bör inte åligga tillväxtkommuner att fullt ut kompensera de diskrepanser som finns idag och sannolikt kommer finnas i framtiden.

Vi anser även att det är angeläget med en översyn av systemet för LSS-utjämning, som inte utvärderats sen 2007 och som innehåller en rad grundläggande faktorer som utvecklats negativt för kommunerna sen dess. Översynen kan ta ställning till om LSS-utjämningen ska införlivas i det övriga utjämningsystemet.

Kommunernas digitaliseringsarbete

Ekerö kommun instämmer med utredningens bedömning att digitalisering är en viktig faktor för att stärka kommunernas kapacitet. För att adressera investeringar i nationell digital infrastruktur och kommunernas möjligheter att ansluta till denna nationella digitala infrastruktur, anser Ekerö kommun att regeringen bör inleda dialog med parterna med syfte att skapa en gemensam vision och målbild för offentlig sektors digitalisering, en gemensam prioriteringsordning och säkerställa nationell samfinansiering.

Kommunstyrelsens ordförande
Adam Reuterskiöld (M)